

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2 5 6 4

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

**AGRI-
MAP**

PHUKET

จังหวัดภูเก็ต

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมทั้งสามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้าน ที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดภูเก็ต

<http://www.ddd.go.th/Agri-Map/Data/S/pkt.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “ภูเก็ต”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	4
2.1 ยางพารา	5
2.2 มะพร้าว	7
2.3 ปาล์มน้ำมัน	10
2.4 ข้าว	12
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	15
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	17
เอกสารอ้างอิง	21
ภาคผนวก	23

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดภูเก็ต	3
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ของจังหวัดภูเก็ต	5
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดภูเก็ต	6
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	7
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมะพร้าวรายอำเภอ จังหวัดภูเก็ต	8
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมะพร้าว	9
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของปาล์มน้ำมัน รายอำเภอ จังหวัดภูเก็ต	11
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตปาล์มน้ำมัน	12
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดภูเก็ต	13
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	14
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดภูเก็ต	25
ตารางผนวกที่ 2	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำ จังหวัดภูเก็ต	32
ตารางผนวกที่ 3	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล จังหวัดภูเก็ต	32
ตารางผนวกที่ 4	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดภูเก็ต	33
ตารางผนวกที่ 5	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดภูเก็ต	34
ตารางผนวกที่ 6	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร จังหวัดภูเก็ต	34

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินฉลอง	27
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินหัวหิน	28
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินนาทอน	29
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินพังงา	30
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินท้ายเหมือง	31
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดภูเก็ต	35
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดภูเก็ต	36
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมะพร้าว จังหวัดภูเก็ต	37
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกมะพร้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดภูเก็ต	38
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจปาล์มน้ำมัน จังหวัดภูเก็ต	39
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดภูเก็ต	40
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดภูเก็ต	41
ภาพที่ 13	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดภูเก็ต	42

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ 543.034 ตารางกิโลเมตร หรือ 339,396 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย ประกอบด้วย 3 อำเภอ 37 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) มีจำนวนประชากร 414,471 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ จังหวัดพังงา
ทิศใต้	ติดต่อ ทะเลเขตจังหวัดพังงา
ทิศตะวันออก	ติดต่อ ทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย
ทิศตะวันตก	ติดต่อ ทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดภูเก็ตมีลักษณะเป็นหมู่เกาะวางตัวในแนวจากทิศเหนือไปทิศใต้ พื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 70 เป็นภูเขา มียอดเขาที่สูงที่สุด คือ ควนหัวา สูงจากระดับทะเลปานกลาง 541 เมตร และร้อยละ 30 เป็นพื้นที่ราบอยู่ตอนกลางและตะวันออกของเกาะ พื้นที่ชายฝั่งด้านตะวันออกเป็นดินเลนและป่าชายเลน ส่วนชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเป็นภูเขา และหาดทรายที่สวยงาม

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดภูเก็ตมีลักษณะภูมิอากาศที่ร้อนเนื่องจากอยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร และมีภูมิอากาศชุ่มชื้นตลอดปีซึ่งเป็นผลจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดเอาเอาความชื้นและฝนจากมหาสมุทรอินเดีย และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทยนำความชุ่มชื้นมาเช่นกัน ฤดูกาลจึงแบ่งได้ 2 ฤดู คือ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนพฤศจิกายน โดยมีฝนตกชุกในช่วงปลายเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ส่วนฤดูร้อนเกิดเป็นช่วงสั้น ๆ เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม โดยอาจมีฝนตกประปรายเป็นครั้งคราว เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตเป็นเกาะในทะเลอันดามัน อุณหภูมิระหว่างฤดูกาลและระหว่างกลางวันและกลางคืนไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ยอยู่ในช่วง 26.7 - 28.6 องศาเซลเซียส ส่วนอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 27.7 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 31.9 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.3 องศาเซลเซียส

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของจังหวัดภูเก็ตแบ่งตามภูมิสังฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา และวัตถุต้นกำเนิดดิน ได้ดังนี้

1) **พื้นที่หาดทรายและเนินทราย (Beach and sand dune)** พื้นที่หาดทราย เป็นพื้นที่ระหว่างแนวน้ำทะเลขึ้นและน้ำทะเลลง มีลักษณะเป็นแนวยาวขนานกับชายฝั่งทะเลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของคลื่นและกระแสน้ำทะเล ส่วนพื้นที่เนินทรายหรือสันทรายเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะนูนเป็นโคกเตี้ย ๆ และเป็นแนวยาวขนานกับชายฝั่งทะเล มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย การระบายน้ำค่อนข้างมาก มีเนื้อดินเป็นดินทรายและมักมีเปลือกหอยปะปนอยู่ในดิน สีนํ้าตาล น้ำตาลปนเหลืองหรือเหลืองปนแดง เช่น ชุดดินไม้ขาว (Mik) ชุดดินบาเจาะ (Bc) ชุดดินหัวหิน (Hh) เป็นต้น

2) ที่ราบชายฝั่งทะเล (Coastal plain) เกิดจากคลื่นพัดพาและกระแสลมพัดพาเอาเศษวัตถุจากทะเล ทั้งโคลน กรวด หทราย และตะกอนต่าง ๆ เข้ามาทับถมบริเวณชายฝั่ง และลึกเข้าไปในแผ่นดินมากกว่าหาดทราย แบ่งเป็น

(1) พื้นที่น้ำทะเลขึ้นถึงในปัจจุบัน (Active tidal flats) เป็นพื้นที่ที่มีน้ำทะเลขึ้นถึงดินมีสีคล้ำ อินทรีย์วัตถุสูง และเป็นดินเค็ม (saline soil) ดินส่วนใหญ่มีศักยภาพที่ก่อให้เกิดเป็นดินกรดกำมะถันหรือเป็นดินเปรี้ยวจัด มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ การระบายน้ำเลวมาก เนื้อดินเป็นดินทรายแบ่งละเอียดหรือเนื้อดินละเอียด อาทิ ชุดดินตะกั่วทุ่ง (Tkt)

(2) พื้นที่น้ำทะเลเคยท่วมถึง (Former tidal flats) เป็นพื้นที่ที่น้ำทะเลเคยท่วมถึงในอดีต เป็นช่วงต่อระหว่างตะกอนทะเลกับตะกอนน้ำจืด มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ หรือเป็นแอ่งต่ำมีน้ำขังตลอดปี การระบายน้ำเลวมาก มีเนื้อดินเป็นดินทรายแบ่งละเอียดหรือดินเหนียว ที่มีการพัฒนาขึ้นดินไม่มากนัก สีเทาอ่อน มีจุดประสีน้ำตาลแก่ น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนเขียวมะกอก อาทิ ชุดดินมูโน๊ะ (Mu)

(3) ที่ราบลุ่มระหว่างสันทราย (Swale) เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำหลังแนวสันทราย ซึ่งเคยเป็นชายฝั่งทะเลที่น้ำทะเลเคยท่วมถึงมาก่อน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ เป็นดินสีกรมก เนื้อดินเป็นทรายถึงทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาและเทา พบจุดประสีเหลืองปนแดงและน้ำตาลปนเหลือง การระบายน้ำเลวถึงเลวมาก มักอึดตัวด้วยน้ำตลอดเวลา มีเศษเปลือกหอยปะปนในเนื้อดิน อาทิ ชุดดินวัลเปรียง (Wp)

3) ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain) เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) ตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace) เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินสีกรมก เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแบ่งละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา และน้ำตาล มีจุดประสีต่าง ๆ การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว เช่น ชุดดินโคกเคียน (Ko) ชุดดินสายบุรี (Bu) เป็นต้น

(2) ตะพักลำน้ำระดับกลางและระดับสูง (Middle and high terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินตั้งแต่ชั้นกรวดลูกรังถึงดินสีกรมก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล เหลือง น้ำตาลปนแดง ไปจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี อาทิ ชุดดินลำภูรา (LL) เป็นต้น

4) ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain) มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลก ในระยะทางใกล้ ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่พบหินปะปนในหน้าตัดดินและลอยหน้า แบ่งตามลักษณะและชนิดของหินดังนี้

(1) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินดินดานและหินฟิลไลต์ ดินตั้งแต่ชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินสีกรมกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง และน้ำตาลปนเหลือง การระบายน้ำดีพบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินนาทอน (Ntn)

(2) พัฒนาจากหินอัคนีชนิดหินแกรนิต ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีนํ้าตาล นํ้าตาลปนแดง ถึงแดง การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินฉลอง (Chl) ชุดดินพังงา (Pga) ชุดดินท้ายเหมือง (Tim) เป็นต้น

5) **พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน** เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ทรัพยากรดินมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่

ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดภูเก็ต ในภาพที่ 1 - 5

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดภูเก็ต จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดภูเก็ต

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	106,211	31.30
พื้นที่เกษตรกรรม	99,225	29.25
พื้นที่นา	1,285	0.38
พืชไร่	2,727	0.80
ไม้ยืนต้น	77,020	22.69
ไม้ผล	11,219	3.31
พืชสวน	778	0.23
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	735	0.22
พืชน้ำ	373	0.11
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	23	0.01
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	5,065	1.50
พื้นที่ป่าไม้	104,555	30.79
พื้นที่น้ำ	7,756	2.29
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	21,649	6.37
รวม	339,396	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2563

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดภูเก็ตมีเนื้อที่ชลประทาน 18,376 ไร่ (ร้อยละ 5.41 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 2 อำเภอ มีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 2 อ่าง มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้ รวม 17.40 ล้านลูกบาศก์เมตร อ่างเก็บน้ำที่สำคัญ คือ อ่างเก็บน้ำบางวาด มีระดับกักเก็บอยู่ที่ 10.20 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็นร้อยละ 58.62 ของน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดภูเก็ต (ตารางผนวกที่ 2)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต มีเนื้อที่ 32,124 ไร่ (ร้อยละ 9.47 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอกะทู้ อำเภอเมืองภูเก็ต อำเภอถลาง ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 3)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดภูเก็ตมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมด ในปี 2563 จำนวน 4,664 ราย รวมพื้นที่ 29,996 ไร่ และกิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมาก ได้แก่ ยางพารา ทุเรียน ปาล์มน้ำมัน และมะพร้าว ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดภูเก็ต พื้นที่ 251.68 ไร่ เกษตรกร 34 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก 8 ชนิด พืชสมุนไพรที่มีการปลูกมาก อาทิ ส้มแขก (ตารางผนวกที่ 5)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดภูเก็ตมีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญ จำนวน 9 แห่ง และมีโรงงานทางการเกษตร 13 แห่ง โดยมีที่ตั้งสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด 6 แห่ง (ตารางผนวกที่ 6)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดภูเก็ต มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ยางพารา มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน และข้าว (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดภูเก็ต

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ยางพารา	57,062	57.51
2. มะพร้าว	5,677	5.72
3. ปาล์มน้ำมัน	2,153	2.17
4. ข้าว	138	0.14

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งยางพาราเป็นพืชที่มีการปลูกมากที่สุดในจังหวัด จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 43,654 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.88 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 34,568 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 8,143 ไร่ และอำเภอกะทู้ 943 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 43,623 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 16.87 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 36,821 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 5,102 ไร่ และอำเภอกะทู้ 1,700 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 3,407 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.31 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองภูเก็ต 1,798 ไร่ และอำเภอถลาง 1,609 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 167,926 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 19,271 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.14 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 17,446 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 1,727 ไร่ และอำเภอกะทู้ 98 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 17,940 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 41.13 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 16,854 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 908 ไร่ และอำเภอกะทู้ 178 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,547 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 45.41 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 995 ไร่ และอำเภอเมืองภูเก็ต 552 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 18,303 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกยางพาราแต่ยังไม่มีมีการปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพาราในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 50,066 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่

มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอถลุง 37,089 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมืองภูเก็ต 10,610 ไร่ และอำเภอกะทู้ 2,367 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 24,383 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.86 ของพื้นที่เหมาะสมสูง พบมากในอำเภอถลุง 17,122 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 6,416 ไร่ และอำเภอกะทู้ 845 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 25,683 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 58.87 ของพื้นที่เหมาะสมปานกลาง พบมากในอำเภอถลุง 19,967 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 4,194 ไร่ และอำเภอกะทู้ 1,522 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารารายอำเภอ จังหวัดภูเก็ต

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
กะทู้	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	943 (100.00%)	1,700 (100.00%)	-	33,739 (100.00%)	36,382 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	98 (10.39%)	178 (10.47%)	-	5,480 (16.24%)	5,756 (15.82%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	845 (89.61%)	1,522 (89.53%)	-	-	2,367 (6.51%)
ถลุง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	34,568 (100.00%)	36,821 (100.00%)	1,609 (100.00%)	54,380 (100.00%)	127,378 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	17,446 (50.47%)	16,854 (45.77%)	995 (61.84%)	6,622 (12.18%)	41,917 (32.91%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	17,122 (49.53%)	19,967 (54.23%)	-	-	37,089 (29.12%)
เมืองภูเก็ต	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,143 (100.00%)	5,102 (100.00%)	1,798 (100.00%)	79,807 (100.00%)	94,850 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,727 (21.21%)	908 (17.80%)	552 (30.70%)	6,201 (7.77%)	9,388 (9.90%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	6,416 (78.79%)	4,194 (82.20%)	-	-	10,610 (11.19%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	43,654 (100.00%)	43,623 (100.00%)	3,407 (100.00%)	167,926 (100.00%)	258,610 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	19,271 (44.14%)	17,940 (41.13%)	1,547 (45.41%)	18,303 (10.90%)	57,061 (22.06%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	24,383 (55.86%)	25,683 (58.87%)	-	-	50,066 (19.36%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (S3) 80 ไร่ และพื้นที่ปลูกมะพร้าว (S3+N) 71 ไร่ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	ปาล์มน้ำมัน (ไร่)			มะพร้าว (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
กะทู้	39	-	39	-	-	-
ถลาง	20	-	20	27	1	28
เมืองภูเก็ต	21	-	21	43	-	43
รวม	80	-	80	70	1	71

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกยางพาราต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกยางพารา ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอถลาง อำเภอเมืองภูเก็ต และอำเภอกะทู้

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกยางพารา เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอถลาง อำเภอเมืองภูเก็ต และอำเภอกะทู้

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.2 มะพร้าว

มะพร้าวพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดภูเก็ตในลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 – 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมะพร้าว

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 77,509 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 29.97 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 66,117 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 9,626 ไร่ และอำเภอกะทู้ 1,766 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 9,439 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.65 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอกลาง 4,942 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 3,620 ไร่ และอำเภอกะทู้ 877 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 171,669 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมะพร้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 4,003 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.16 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอกลาง 3,215 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 624 ไร่ และอำเภอกะทู้ 164 ไร่ เป็นต้น

(2) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 70 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.74 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองภูเก็ต 43 ไร่ และอำเภอกลาง 27 ไร่

(3) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,605 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมะพร้าวแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมะพร้าว และพื้นที่ปลูกมะพร้าวในชั้นความเหมาะสมต่างๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 73,506 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอกลาง 62,902 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมืองภูเก็ต 9,002 ไร่ และอำเภอกะทู้ 1,602 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 73,506 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 94.84 พื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอกลาง 62,902 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 9,002 ไร่ และอำเภอกะทู้ 1,602 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมะพร้าวรายอำเภอ จังหวัดภูเก็ต

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
กะทู้	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	1,766	877	33,739	36,382
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	164	-	143	307
			(9.29%)		(0.42%)	(0.84%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	1,602	-	-	1,602
			(90.71%)			(4.40%)
กลาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	66,117	4,942	56,325	127,384
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	3,215	27	446	3,688
			(4.86%)	(0.55%)	(0.79%)	(2.90%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	62,902	-	-	62,902
			(95.14%)			(49.38%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองภูเก็ต	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	9,626	3,620	81,605	94,850
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	624	43	1,013	1,680
			(6.48%)	(1.19%)	(1.24%)	(1.77%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	9,002	-	-	9,002
			(93.52%)			(9.49%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	77,509	9,439	171,669	258,617
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	4,003	70	1,602	5,675
			(5.16%)	(0.74%)	(0.93%)	(2.19%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	73,506	-	-	73,506
			(94.84%)			(28.42%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมะพร้าว คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปาล์มน้ำมัน (S3) 39 ไร่ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมะพร้าว

อำเภอ	ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม
กะทู้	39	-	39
รวม	39	-	39

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมะพร้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมะพร้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมะพร้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกมะพร้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมะพร้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 66,117 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 9,626 ไร่ และอำเภอกะทู้ 1,766 ไร่

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมเช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.3 ปาล์มน้ำมัน

ปาล์มน้ำมันพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดภูเก็ตในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 – 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 60,473 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.38 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 54,415 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 4,899 ไร่ และอำเภอกะทู้ 1,159 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 24,627 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.52 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 17,423 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 6,120 ไร่ และอำเภอกะทู้ 1,084 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 14,896 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.75 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 9,650 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 4,307 ไร่ และอำเภอกะทู้ 939 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 158,623 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 1,440 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.38 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 1,423 ไร่ และอำเภอเมืองภูเก็ต 17 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 381 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.55 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอถลาง 299 ไร่ และอำเภอเมืองภูเก็ต 82 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 102 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.68 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอกะทู้ 39 ไร่ อำเภอถลาง 36 ไร่ และอำเภอเมืองภูเก็ต 27 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 230 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกปาล์มน้ำมันแต่ไม่มีการปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน และพื้นที่เพาะปลูกปาล์มน้ำมันในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 83,279 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอถลาง 70,116 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมืองภูเก็ต 10,920 ไร่ และอำเภอกะทู้ 2,242 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 59,033 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 97.62 ของพื้นที่เหมาะสมสูง พบมากในอำเภอถลาง 52,992 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 4,882 ไร่ และอำเภอกะทู้ 1,159 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 24,246 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 98.45 ของพื้นที่เหมาะสมปานกลาง พบมากในอำเภอกลาง 17,124 ไร่ อำเภอเมืองภูเก็ต 6,038 ไร่ และ อำเภอกะทู้ 1,084 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของปาล์มน้ำมันรายอำเภอ จังหวัดภูเก็ต

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
กะทู้	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,159 (100.00%)	1,084 (100.00%)	939 (100.00%)	33,202 (100.00%)	36,384 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	39 (4.15%)	41 (0.12%)	80 (0.22%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,159 (100.00%)	1,084 (100.00%)	-	-	2,243 (6.16%)
กลาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	54,415 (100.00%)	17,423 (100.00%)	9,650 (100.00%)	45,896 (100.00%)	127,384 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,423 (2.62%)	299 (1.72%)	36 (0.37%)	73 (0.16%)	1,831 (1.44%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	52,992 (97.38%)	17,124 (98.28%)	-	-	70,116 (55.04%)
เมืองภูเก็ต	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,899 (100.00%)	6,120 (100.00%)	4,307 (100.00%)	79,525 (100.00%)	94,851 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	17 (0.35%)	82 (1.34%)	27 (0.63%)	116 (0.15%)	242 (0.26%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	4,882 (99.65%)	6,038 (98.66%)	-	-	10,920 (11.51%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	60,473 (100.00%)	24,627 (100.00%)	14,896 (100.00%)	158,623 (100.00%)	258,619 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,440 (2.38%)	381 (1.55%)	102 (0.68%)	230 (0.14%)	2,153 (0.83%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	59,033 (97.62%)	24,246 (98.45%)	-	-	83,279 (32.20%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกปาล์มน้ำมัน คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกมะพร้าว (S3+N) 354 ไร่ และพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 275 ไร่ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตปาล์มน้ำมัน

อำเภอ	มะพร้าว (ไร่)			ยางพารา (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
กะลุ๋	-	59	59	274	-	274
กลาง	19	247	266	-	-	-
เมืองภูเก็ต	19	10	29	1	-	1
รวม	38	316	354	275	-	275

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกปาล์มน้ำมันต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอกลาง อำเภอเมืองภูเก็ต และอำเภอกะลุ๋

พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกปาล์มน้ำมัน เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอกลาง อำเภอเมืองภูเก็ต และอำเภอกะลุ๋

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมเช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.4 ข้าว

ข้าวพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดภูเก็ตในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 – 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 4,625 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.84 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอกลาง 3,890 ไร่ อำเภอกะลุ๋ 429 ไร่ และอำเภอเมืองภูเก็ต 306 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 4,331 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.72 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอกลาง 4,222 ไร่ และอำเภอกะลุ๋ 109 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,043 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.41 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน อยู่ในอำเภอกลาง 1,043 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 241,649 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 91 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.97 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอกลาง 91 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 44 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.22 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอกลาง 44 ไร่

(3) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 3 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่า จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 8,865 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอกลาง 8,021 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอกะทู้ 538 ไร่ และอำเภอเมืองภูเก็ต 306 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 4,534 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 98.03 ของพื้นที่เหมาะสมสูง พบมากในอำเภอกลาง 3,799 ไร่ อำเภอกะทู้ 429 ไร่ และอำเภอเมืองภูเก็ต 306 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 4,331 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของพื้นที่เหมาะสมปานกลาง พบมากในอำเภอกลาง 4,222 ไร่ และอำเภอกะทู้ 109 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดภูเก็ต

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
กะทู้	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	429 (100.00%)	109 (100.00%)	-	35,621 (100.00%)	36,159 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	429 (100.00%)	109 (100.00%)	-	-	538 (1.49%)
กลาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,890 (100.00%)	4,222 (100.00%)	1,043 (100.00%)	112,481 (100.00%)	121,636 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	91 (2.34%)	-	44 (4.22%)	-	135 (0.11%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	3,799 (97.66%)	4,222 (100.00%)	-	-	8,021 (6.59%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	306 (100.00%)	-	-	93,547 (100.00%)	93,853 (100.00%)
เมือง ภูเก็ต	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	3 (0.003%)	3 (0.003%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	306 (100.00%)	-	-	-	306 (0.33%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,625 (100.00%)	4,331 (100.00%)	1,043 (100.00%)	241,649 (100.00%)	251,648 (100.00%)
รวมทั้ง จังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	91 (1.97%)	-	44 (4.22%)	3 (0.001%)	138 (0.05%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	4,534 (98.03%)	4,331 (100.00%)	-	-	8,865 (3.52%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าพื้นที่ที่ควรส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าว คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 275 ไร่ และพื้นที่ปลูกมะพร้าว (N) 245 ไร่ แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวต้องการรักษาคุณภาพผลผลิตข้าว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	ยางพารา (ไร่)			มะพร้าว (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
กะทู้	-	-	-	-	58	58
ถลาง	274	-	274	-	177	177
เมืองภูเก็ต	1	-	1	-	10	10
รวม	275	-	275	-	245	245

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภออำเภอดกลาง อำเภอกะทู้ และอำเภอเมืองภูเก็ต

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอดกลาง และอำเภอกะทู้

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรมเช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 สับปะรดภูเก็ต เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต และได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นพืชบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (พืช GI) จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีขอบเขตพื้นที่การผลิตตามประกาศครอบคลุมพื้นที่อำเภอดกลาง อำเภอกะทู้ และอำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต สับปะรดภูเก็ต คือ สับปะรดที่อยู่ในกลุ่มสายพันธุ์ควีน (Queen) มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว คือ เนื้อมีความหวานกรอบ มีกลิ่นหอม กากใยนอย จึงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก การปลูกสับปะรดบนเกาะภูเก็ตสามารถปลูกได้ตลอดปี โดยเกษตรกรนิยมปลูกแซมในสวนยางพาราตั้งแต่เริ่มปลูกจนกระทั่งต้นยางอายุได้ 3 ปี ทำให้เกษตรกรมีรายได้ก่อนที่จะได้รับผลผลิตจากยางพารา

เมื่อพิจารณาจากพื้นที่ในการส่งเสริมการปลูกสับปะรดภูเก็ต ควรส่งเสริมเฉพาะในพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) และพื้นที่ศักยภาพความเหมาะสมปานกลาง (S2) ซึ่งจังหวัดภูเก็ตยังมีพื้นที่ปลูกสับปะรดภูเก็ตเหมาะสมสูง S1 (คงเหลือ) จำนวน 21,029 ไร่ ส่วนมากกระจายอยู่ในอำเภอดกลาง (19,880 ไร่) อำเภอเมืองภูเก็ต (825 ไร่) และอำเภอกะทู้ (324 ไร่) และพื้นที่ปลูกสับปะรดภูเก็ตเหมาะสมปานกลาง S2 (คงเหลือ) จำนวน 61,785 ไร่ ส่วนมากกระจายอยู่ในอำเภอดกลาง (49,086 ไร่) อำเภอเมืองภูเก็ต (11,256 ไร่) และอำเภอกะทู้ (1,443 ไร่)

3.2 ผักพื้นเมือง (ผักเหมียง หรือ ใบเหลียง) เป็นผักพื้นเมืองท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต เดิมทีเป็นผักป่าที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่ด้วยรสชาติที่หวาน มัน ไม่ขม และไม่มีกลิ่น ชาวบ้านจึงนำมาทานเป็นผักเคียงคู่กับขนมจีน หรือกินแก้มกั๊กเผ็ดได้ดี สำหรับอาหารใต้ที่รสจัดจ้าน ต่อมามีการนำใบเหลียงมาประกอบอาหารอื่นๆ เช่น ใบเหลียงผัดไข่ หรือต้มกะทิใบเหลียง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำใบเหลียงมาแปรรูปเป็นชา เพื่อเป็นเครื่องดื่มบำรุงสุขภาพอีกด้วย เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกเป็นพืชแซมในสวนยางพารา สวนผลไม้ หรือสวนปาล์ม ช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกร

3.3 ส้มควาย เป็นสมุนไพรเพื่อสุขภาพ เป็นพืชท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต ส้มควายเป็นพืชตระกูลเดียวกับส้มแขก มีรสเปรี้ยว นิยมใช้เป็นพืชอาหาร และพืชสมุนไพร เกษตรกรนิยมปลูกส้มควายเป็นไม้ผลประจำบ้าน ต้นส้มควายภูเก็ต มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว คือ มีผลขนาดใหญ่ และมีเนื้อมาก ชาวบ้านนิยมนำส้มควายมาปรุงอาหาร เช่น แกงส้ม แกงเลียง ต้มเนื้อ ต้มปลา เป็นต้น ภูมิปัญญาชาวบ้านในสมัยโบราณ นิยมนำส้มควายมาตากแห้ง และบดเป็นผงก่อนนำมาผสมกับน้ำร้อน เพื่อแช่เท้า ลดอาการปวดเมื่อย อาการเท้าบวม และช่วยระงับกลิ่นเท้าได้เป็นอย่างดี

3.4 ทูเรียน จัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งพันธุ์ทูเรียนที่มีชื่อเสียงของจังหวัดภูเก็ต คือ ทูเรียนกมลา ที่มีมานานกว่า 100 ปี เดิมที่เป็นทูเรียนที่ขึ้นอยู่ตามป่า ชาวบ้านตำบลกมลาเข้าไปเก็บทูเรียนในป่า จากนั้นก็แจกจ่ายเมล็ดไปปลูกต่อ ๆ กัน จนเป็นที่แพร่หลายในตำบลกมลา จนทำให้ทูเรียนปกกลายเป็นพันธุ์เป็นทูเรียนบ้านที่มีรสชาติอร่อย และเป็นที่ยอมรับมาจนถึงปัจจุบัน ทูเรียนกมลาคะออกผลเพียงปีละ 1 ครั้ง มีเอกลักษณ์ คือ ต้องรอให้ผลตกจากต้น โดยไม่ตัดมาบ่มให้สุก เนื่องจากจะทำให้รสชาติเปลี่ยน เนื้อทูเรียนมีความนุ่ม เมล็ดเล็ก และมีกลิ่นแรง

เมื่อพิจารณาจากพื้นที่ในการส่งเสริมการปลูกทูเรียน ควรส่งเสริมเฉพาะในพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) และพื้นที่ศักยภาพความเหมาะสมปานกลาง (S2) ซึ่งจังหวัดภูเก็ตยังมีพื้นที่ปลูกทูเรียนเหมาะสมสูง S1 (คงเหลือ) จำนวน 67,824 ไร่ ส่วนมากกระจายอยู่ในอำเภอถลาง (57,981 ไร่) อำเภอเมืองภูเก็ต (8,374 ไร่) และอำเภอกะทู้ (1,469 ไร่) และพื้นที่ปลูกทูเรียนเหมาะสมปานกลาง S2 (คงเหลือ) จำนวน 22,170 ไร่ ส่วนมากกระจายอยู่ในอำเภอถลาง (14,351 ไร่) อำเภอเมืองภูเก็ต (6,645 ไร่) และอำเภอกะทู้ (1,174 ไร่)

3.5 พืชสมุนไพร ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ พืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่งที่มีความสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางของตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพ จากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด เช่น ขมิ้นชัน กระชายดำ ไพล และบัวบก เป็นต้น

ขมิ้นชัน เป็นพืชปลูกง่าย ชอบแสงแดดจัด และมีความชื้นสูง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง เกษตรกรสามารถปลูกขมิ้นชันแซมในสวน เป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้ระหว่างรอการเติบโตของไม้ผล ไม้ยืนต้น โดยพื้นที่จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกขมิ้นชันที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 26,705 ไร่

กระชายดำ เป็นพืชที่ชอบที่ร่ม ดินร่วนซุยหรือเป็นดินปนทรายที่มีการระบายน้ำได้ดี ชอบอากาศหนาวเย็น และขยายพันธุ์ด้วยวิธีการแบ่งเหง้า สามารถขยายพันธุ์ได้ตลอดทั้งปี แต่ถ้าต้องการให้หัวหรือเหง้ามีคุณภาพต้องปลูกและเก็บเกี่ยวตามฤดูกาล คือปลูกในช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม และเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม โดยพื้นที่จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกกระชายดำที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 26,705 ไร่

ไพล เจริญได้ดีในดินร่วนซุย ปลูกง่าย ดูแลง่าย สามารถปลูกแซมระหว่างแปลงพืชหลักได้ โดยพื้นที่จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกไพลที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 19,949 ไร่

บัวบก เป็นพืชเขตร้อนชื้น ชอบที่ลุ่มชื้นแฉะเล็กน้อย เช่น ตามขอบคันนา คันดินริมหนอง สระ คลองน้ำ ชอบแสงรำไร สามารถปลูกแซมระหว่างแปลงพืชหลักได้ โดยพื้นที่จังหวัดภูเก็ตมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกบัวบกที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 1,279 ไร่

4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ยางพารา

1) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 19,271 ไร่ มีพื้นที่ปลูกอยู่ในเขตอำเภอถลาง อำเภอเมืองภูเก็ต และอำเภอกะทู้ ตามมาตรการยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560- 2579) เน้นให้มีการเพิ่มผลผลิตยางพาราต่อไร่ต่อปี จากปกติเฉลี่ยอยู่ที่ 224 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 360 กิโลกรัมต่อไร่ ภายในปี 2579 นั้น ควรมีการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่างๆ เช่น การคัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และต้านทานโรค การปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การปลูกพืชแซมและพืชคลุมดินให้เหมาะสมเพราะมีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นยาง การบำรุงรักษา การใส่ปุ๋ย การตัดแต่งกิ่ง และเทคนิคการกรีดยางให้มีปริมาณน้ำยางสูงมีคุณภาพและตรงตามมาตรฐาน เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง และส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง มีการบริหารงานแบบมืออาชีพและสามารถถ่ายทอดกิจการให้กับคนรุ่นใหม่

2) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 17,941 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอถลาง อำเภอเมืองภูเก็ต และอำเภอกะทู้ ควรสนับสนุนให้เพิ่มผลผลิตยางพารา โดยเน้นการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ เช่นเดียวกันกับพื้นที่ศักยภาพสูง โดยเฉพาะการปรับปรุงบำรุงดิน เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลางให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และปลูกยางพาราทดแทนในพื้นที่เดิมเช่นกันกับพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง รวมไปถึงพัฒนาตลาดและช่องทางจัดจำหน่ายให้มากขึ้น โดยเน้นการแปรรูปยาง หรือไม้ยางพาราเพิ่มมากขึ้นซึ่งอาจเน้นจากชุมชนที่เข้มแข็งเป็นพื้นที่ต้นแบบ

3) **พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 19,850 ไร่ ควรส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และหาพืชอื่นทดแทน เช่น ไม้ผล มะพร้าว ไม้หวาน มันสำปะหลัง ยาสูบ แตงโม พืชไร่ และพืชผักต่าง ๆ ทดแทน ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผัก บริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น รวมไปถึงจัดหาตลาดให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชผักทดแทน โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกยางพารา พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น มะพร้าว ปาล์ม น้ำมัน เงาะ และอ้อย ควรเน้นให้เกษตรกรปลูกพืชดังกล่าวต่อไป เนื่องจากปัจจุบันตามมาตรการยุทธศาสตร์ยางพารา เน้นการลดพื้นที่การปลูกยางพาราอยู่แล้ว ฉะนั้นควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกร เน้นการทำเกษตรแบบผสมผสาน หรือการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ วนเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่ามากที่สุดต่อไป

4.2 มะพร้าว

1) **พื้นที่ปลูกมะพร้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกมะพร้าวอยู่ มีเนื้อที่ 4,003 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอถลาง อำเภอเมืองภูเก็ต และอำเภอกะทู้ ควรพัฒนา

ประสิทธิภาพการผลิต ในรูปแบบแปลงใหญ่ สนับสนุนการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อพัฒนาศักยภาพของที่ดินให้มีความเหมาะสมต่อการปลูกมะพร้าวมากยิ่งขึ้น สนับสนุนมะพร้าวพันธุ์ดีที่ทนต่อโรคแมลง ให้ความรู้ในการกำจัดโรคแมลงศัตรูมะพร้าวที่เหมาะสม สนับสนุนการจัดตั้งแหล่งรับซื้อผลผลิตมะพร้าวในพื้นที่ และเชื่อมโยงการตลาด โดยมีตลาดรับซื้อผลผลิตมะพร้าวสำรอง ที่สามารถรองรับผลผลิตทางการเกษตรในช่วงที่ผลผลิตล้นตลาด หรือเกินกำลังผลิตของโรงงานแปรรูปในพื้นที่ใกล้เคียง พัฒนาสถาบันเกษตรกรให้เข้มแข็ง และเป็น Smart Farmer โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเป็นฟาร์มหรือแปลงเกษตรอัจฉริยะ

2) **พื้นที่ปลูกมะพร้าวในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมะพร้าวอยู่ มีเนื้อที่ 1,674 ไร่ ควรมีการให้ความรู้เกษตรกรในการปรับเปลี่ยนชนิดพืชให้เหมาะสมตรงตามศักยภาพของพื้นที่ โดยสนับสนุนให้เข้าร่วมโครงการ ต่างๆ เช่น Zoning by Agri-Map เป็นต้น พร้อมทั้งจัดระบบการผลิตและการบริหารจัดการดิน น้ำ ปุ๋ย ที่เหมาะสมสำหรับมะพร้าว การสนับสนุนแหล่งน้ำ และการส่งเสริมให้ความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดิน และการทำเกษตรผสมผสาน

3) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมะพร้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมะพร้าว พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน เงาะ และอ้อยโรงงาน เป็นต้น ในกรณีที่ปลูกไม้ยืนต้นชนิดอื่น หรือมีการปลูกไม้ผลชนิดอื่น การปรับเปลี่ยนพื้นที่ดังกล่าวมาปลูกมะพร้าวเป็นเรื่องยาก เนื่องจากมะพร้าวเป็นพืชที่ใช้เวลานานกว่าจะให้ผลผลิตที่คุ้มค่า แต่หากพื้นที่ดังกล่าวมีการปลูกพืชไร่ เช่น อ้อยโรงงาน เป็นต้น สามารถปลูกมะพร้าวในลักษณะระบบปลูกพืชผสมกับพืชไร่ชนิดดังกล่าว หรือปลูกในลักษณะเกษตรผสมผสานได้

4.3 ปาล์มน้ำมัน

1) **พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ มีเนื้อที่ 1,440 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอถลาง และอำเภอเมืองภูเก็ต ทั้งนี้โดยคณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดเห็นควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำอย่างดี รวมทั้งการจัดการดินและปุ๋ยตามมาตรฐาน ส่งเสริมให้มีการใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ใช้พันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ได้รับการรับรอง สนับสนุนการรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่ สร้างเครือข่ายในรูปแบบของสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร วิสาหกิจชุมชน ลานเท กับโรงงานสกัดน้ำมัน ส่งเสริมให้ความรู้เรื่องการตัดปาล์มน้ำมันที่ได้คุณภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและพัฒนาให้เกษตรกรเพาะปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP)

2) **พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ มีเนื้อที่ 381 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอถลาง และอำเภอเมืองภูเก็ต ควรสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น ชลประทาน แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ใช้ปัจจัยการผลิตในอัตราและช่วงเวลาที่เหมาะสม สนับสนุนพันธุ์ปาล์มน้ำมันที่ได้รับการรับรอง จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน พื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสานโดยเฉพาะในช่วงที่ปาล์มน้ำมันอายุน้อยยังไม่ให้ผลผลิต หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น และภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หรือถ้าต้องการเปลี่ยนชนิดพืชควรเป็นพืชที่มีผลตอบแทนดีกว่า

3) **พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกปาล์มน้ำมันอยู่ มีเนื้อที่ 332 ไร่ การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดินสนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม และปาล์มน้ำมันเป็นพืชยืนต้นอายุประมาณ 20-25 ปี การปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นจึงเป็นเรื่องยากในกรณีที่ปาล์มน้ำมันหมดอายุ ลงทุนน้อยกว่าและให้ผลตอบแทนที่ดี ส่งเสริมสินค้าเกษตรชนิดอื่น ๆ ที่สามารถปลูก เลี้ยง หรืออยู่ร่วมกันได้ในสวนปาล์มน้ำมัน ตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้เกษตรกรสามารถเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมัน** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน โดยหันมาปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน เช่น ยางพารา มะพร้าว ข้าว เาะ และอ้อยโรงงาน ทั้งนี้หากพืชที่ปลูกเป็นพืชไร่หรือนาข้าว ในอนาคตสามารถกลับมาปลูกปาล์มน้ำมันได้อีก แต่หากเป็นไม้ผลหรือไม้ยืนต้น การกลับมาปลูกปาล์มน้ำมันอาจเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะการปลูกไม้ผล เช่น ทูเรียน ที่ปัจจุบันราคาดี แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาต้นทุนการผลิตและราคาผลผลิตรวมด้วย

4.4 ข้าว

1) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 90 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอดงหลวง ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดเห็นควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดิน บำรุง พันธุ์ข้าว มีการรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรด้านการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และเพาะปลูกตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) และเนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง การปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน ทั้งนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวจึงไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดีถ้าต้องการเปลี่ยนชนิดพืชควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ในอนาคตจะกลับมาทำนาได้อีก

2) **พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 48 ไร่ ควรให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

3) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยมาปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน เช่น ยางพารา มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน และเาะ ทั้งนี้หากพืชที่ปลูกเป็นพืชไร่ หากในอนาคตข้าวราคาดี เกษตรกรอาจกลับมาปลูกข้าวได้เหมือนเดิม แต่หากเป็นไม้ผลหรือไม้ยืนต้น การกลับมาปลูกข้าวอาจเป็นเรื่องยาก ดังนั้นอาจส่งเสริมในเรื่องของการทำเกษตรรูปแบบอื่น เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ทดแทน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. **ขอบเขตการปกครอง**. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมการปกครอง. 2563. **ข้อมูลสถิติประชากร**. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมชลประทาน. 2564. **พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564**. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 2552. **ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สับปะรดภูเก็ต ทะเบียนเลขที่ สช 52100031**. 27 พฤศจิกายน 2552.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2563. **การใช้ที่ดินจังหวัดภูเก็ต พ.ศ. 2563**. (ไฟล์ข้อมูล).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. **ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ปี พ.ศ. 2563**. (ไฟล์ข้อมูล).
- เทคโนโลยีชาวบ้าน. 2560. **“ส้มควาย” สมุนไพรเพื่อสุขภาพ สินค้าโอท็อปชื่อดังของจังหวัดภูเก็ต**. แหล่งที่มา: https://www.technologychaoban.com/thai-local-wisdom/article_20961, 16 กันยายน 2564.
- ผู้จัดการออนไลน์. 2562. **ของดีภูเก็ต! ต้องลองทุเรียนกมลา ขึ้นทะเบียน GI ความอร่อยเฉพาะตัวหวานหอมผสมกลิ่นดอกไม้ป่า**. แหล่งที่มา: <https://mgronline.com/south/detail/9620000060667>, 16 กันยายน 2564.
- พัฒนา นรมาศ. 2564. **ผักเหลียง พืชเศรษฐกิจพื้นบ้าน ปลูกขายรายได้ดี วิถีมั่นคง**. แหล่งที่มา: https://www.technologychaoban.com/agricultural-technology/article_178830, 16 กันยายน 2564.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. **ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร ปี พ.ศ. 2564**. (ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดภูเก็ต

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	
1	กะทู้	กมลา	
2		กะทู้	
3		ป่าตอง	
4	ถลาง	เกาะงา	
5		เกาะนาคาน้อย	
6		เกาะนาคาใหญ่	
7		เกาะป่ายู	
8		เกาะแรด	
9		เชิงทะเล	
10		เทพกระษัตรี	
11		ป่าคลอก	
12		ไม้ขาว	
13		ศรีสุนทร	
14		สาคร	
15		เมืองภูเก็ต	กะรน
16			เกาะแก้ว
17			เกาะแก้วน้อย
18	เกาะแก้วใหญ่		
19	เกาะตะเก่าน้อย		
20	เกาะตะเกาใหญ่		
21	เกาะบอน		
22	เกาะปู้		
23	เกาะมะพร้าว		
24	เกาะมัน		
25	เกาะมาลี		
26	เกาะรังน้อย		
27	เกาะรังใหญ่		
28	เกาะราชาน้อย		
29	เกาะราชาใหญ่		
30	เกาะโหลน		
31	เกาะแฉวง		
32	ฉลอง		
33	ตลาดเหนือ		

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
34	เมืองภูเก็ต (ต่อ)	ตลาดใหญ่
35		รัชฎา
36		ราไวย์
37		วิชิต
รวม	3	37

ที่มา: กรมการปกครอง, 2556

ชุดดิน	ฉลอง	Series Chl	กลุ่มชุดดินที่ 34
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 1-12 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เชิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่ที่เหลื่อค่างจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนัก ของหินแกรนิต		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน เร็ว	
ลักษณะสมบัติของดิน	ดินร่วนละเอียดลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีสีน้ำตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดปานกลาง (pH 4.5-6.0) ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย มีสีน้ำตาลปนเหลือง และดินชั้นล่าง ถัดไปอาจพบดินเหนียวปนทราย ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5)		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พื้นที่ที่มีความลาดชัน หน้าดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย และขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง		
ข้อเสนอแนะ	เหมาะสมดีในการปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ยืนต้น และสวนผลไม้ มีข้อจำกัดเล็กน้อยที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ควรมีการปรับปรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสดหรือปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือ ปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชัน ควรมีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน แนวรั้วหญ้าแฝกหรือฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น พัฒนาแหล่งน้ำและระบบให้น้ำในแปลงปลูกพืชเพื่อไว้ใช้ในเวลาที่พืชขาดน้ำ		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอิมตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินฉลอง

ชุดดิน	หัวหิน	Series Hh	กลุ่มชุดดินที่ 43
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	สันทรายชายทะเล		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนทรายทะเล		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างมาก		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	เร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลางถึงเร็ว
ลักษณะสมบัติของดิน	ดินทรายลิกมาก เนื้อดินเป็นทรายตลอด ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินทรายหรือดินทรายปนดินร่วน มีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง (pH 6.5-7.0) ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วน มีสีน้ำตาล พบเปลือกหอยตลอดทุกชั้นดิน ปฏิกิริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.0-8.0) ตลอดหน้าตัดดิน		
ข้อจำกัด	ดินทรายหนามาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำและขาดแคลนน้ำ		
ข้อเสนอแนะ	เหมาะสมดีสำหรับปลูกมะพร้าวและสนประดิพัทธ์ มีข้อจำกัดเล็กน้อยที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกไม้ผล มีข้อจำกัดรุนแรงที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายหนา ควรมีการปรับปรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสดหรือปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ พด.2 ปลูกพืชคลุมดินหรือมีวัสดุคลุมดิน เพื่อลดการสูญเสียน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำและระบบให้น้ำในแปลงปลูกพืชเพื่อไว้ใช้ในช่วงที่พืชขาดน้ำ		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอึดตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินหัวหิน

ชุดดิน	นาทอน	Series Ntn	กลุ่มชุดดินที่ 53
สภาพพื้นที่	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 5-20 %		
ภูมิสัณฐาน	พื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การสลายตัวผุพังอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลปานกลางของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกปานกลาง ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้ง สีน้ำตาล ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียวถึงดินเหนียว มีสีน้ำตาล หรือน้ำตาลปนเหลืองและมีสีผสมของหินดินดานผุ (weathered shale) ภายใต้อายุระหว่าง 50-100 ซม.จากผิวดิน ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมาก ถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5) ตลอดหน้าตัดดิน		
ข้อจำกัด	เป็นดินที่มีความลาดชันสูงและความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ		
ข้อเสนอแนะ	เนื่องจากชุดดินนี้พบในบริเวณที่มีความลาดชัน การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ดินบริเวณนี้ต้องมีการอนุรักษ์ดินและน้ำโดยการทำขั้นบันไดและปลูกพืชคลุมดินเพื่อป้องกันการกร่อนของดินและรักษาความชื้นในดิน การใช้ปุ๋ยเคมีควรให้แต่น้อยและบ่อยครั้ง		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอิมมิตีวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
	25-50	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	100-200	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินนาทอน

ชุดดิน	พังงา	Series Pga	กลุ่มชุดดินที่ 26
สภาพพื้นที่	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเนินเขา มีความลาดชัน 2-35 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เชิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนักของหินแกรนิต		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลป่าของน้ำบนผิวดิน เร็วถึงปานกลาง	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีสีน้ำตาล ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายถึงเป็นดินเหนียวปนทราย มีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5)		
ข้อจำกัด	ดินมีความลาดชันและเนื้อดินเป็นดินปนทราย		
ข้อเสนอแนะ	ดินนี้เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม แต่ดินมีความลาดชัน ในการใช้ประโยชน์บริเวณนี้ ต้องมีการอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการทำขั้นบันไดและปลูกพืชคลุมดิน		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิม ตัวเบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินพังงา

ชุดดิน	ท้ายเหมือง	Series Tim	กลุ่มชุดดินที่ 26
สภาพพื้นที่ ภูมิสังฐาน	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 2-20 % ลานตะพัก เชิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้างจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไม่ไกลนัก ของหินแกรนิต		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว		
ลักษณะสมบัติดิน	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว เป็นดินลึก ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายสี น้ำตาล ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหยาบถึงเป็นดินเหนียว ปนทรายหยาบ สีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเหลือง และพบชั้นหินแกรนิตผุ ระหว่างความลึก 50-100 ซม. ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงปนกรด ปานกลาง (pH 5.0-6.0) ตลอดหน้าตัดดิน		
ข้อจำกัด	เป็นดินปนทราย ความสามารถในการอุ้มน้ำของดินต่ำ สภาพพื้นที่มีความ ลาดชันและความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ		
ข้อเสนอแนะ	ชุดดินนี้มีความสามารถในการอุ้มน้ำของดินต่ำและสภาพพื้นที่มีความลาด ชัน ต้องมีการทำขั้นบันไดและปลูกพืชคลุมดิน เพื่อป้องกันการชะล้าง		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์ วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึด ตัวเบส	ฟอสฟอรัส ที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินท้ายเหมือง

ตารางผนวกที่ 2 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำ จังหวัดภูเก็ต

หน่วย: ล้าน ลบ.ม.

ลำดับที่	อ่างเก็บน้ำ	ประเภท อ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระดับน้ำต่ำสุด	ระดับน้ำ เก็บกัก
1	อ่างเก็บน้ำบางวาด	กลาง	กะทู้	กะทู้	0.27	10.20
2	อ่างเก็บน้ำบางเหนียวดำ	กลาง	ถลาง	ศรีสุนทร	0.11	7.20
รวม					0.38	17.40

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล จังหวัดภูเก็ต

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
อำเภอกะทู้	15,834
กมลา	4,500
กะทู้	5,406
ป่าตอง	5,928
อำเภอถลาง	4,601
เชิงทะเล	915
เทพกระษัตรี	977
ป่าคลอก	1,572
ศรีสุนทร	1,137
อำเภอเมืองภูเก็ต	11,689
กะรน	6,054
เกาะแก้ว	851
ฉลอง	1,555
รัษฎา	243
ราไวย์	2,662
วิชิต	324
รวม	32,124

ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

ตารางผนวกที่ 4 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดภูเก็ต

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
1	ยางพารา	2,032	23,405
2	ทุเรียน	689	1,794
3	ปาล์มน้ำมัน	94	1,377
4	มะพร้าว	308	977
5	สละตอ	395	705
6	ลองกอง	226	340
7	กล้วยน้ำว้า	256	294
8	มังคุด	181	250
9	ผักเหียง(ผักเหมียง)	166	241
10	ยูคาลิปตัส	2	164
11	เงาะ	139	157
12	ไม้ยืนต้นอื่นๆ	36	123
13	ผักอื่นๆ	127	104
14	ข้าวนาปี	13	65
รวม		4,664	29,996

หมายเหตุ: ข้อมูลทะเบียนเกษตรกรปี 2563

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564

ตารางผนวกที่ 5 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดภูเก็ต

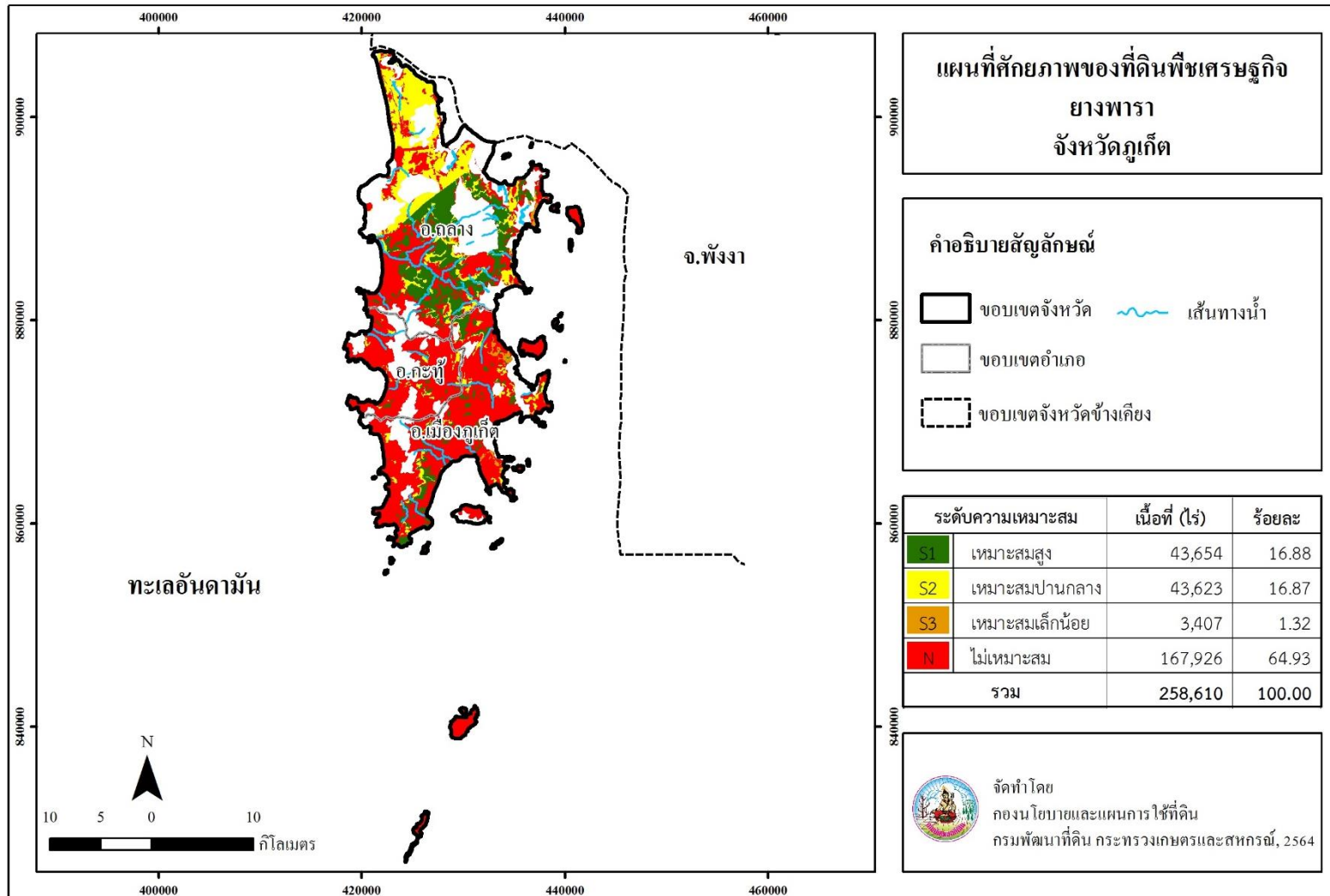
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	ส้มแขก	24	242.50	กะทู้ เมืองภูเก็ต
2	พริกไทย	3	5.68	ถลาง เมืองภูเก็ต
3	ว่านทางจระเข้	2	1.20	กะทู้
4	ฟ้าทะลายโจร	1	0.75	กะทู้
5	สมุนไพรอื่นๆ	1	0.53	กะทู้
6	พลู	1	0.46	ถลาง
7	อัญชัน	1	0.31	เมืองภูเก็ต
8	ตะไคร้หอม	1	0.25	ถลาง
รวม		34	251.68	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

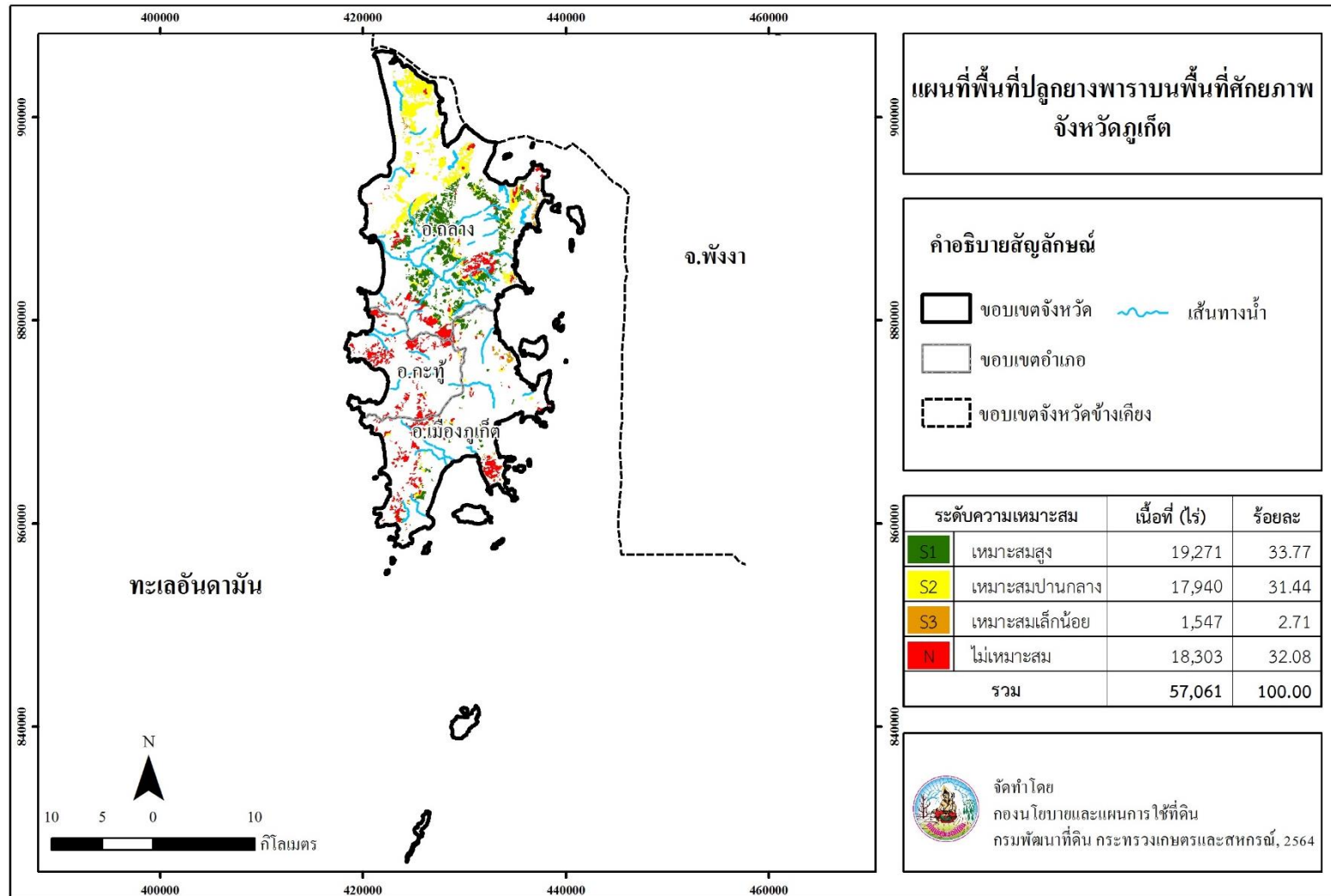
ตารางผนวกที่ 6 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร จังหวัดภูเก็ต

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ และสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
สหกรณ์การเกษตร	6	โรงงานด้านการเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	13
โรงงานแปรรูปไม้จากยางพารา	2		
สหกรณ์นิคม	1		
รวม	9	รวม	13

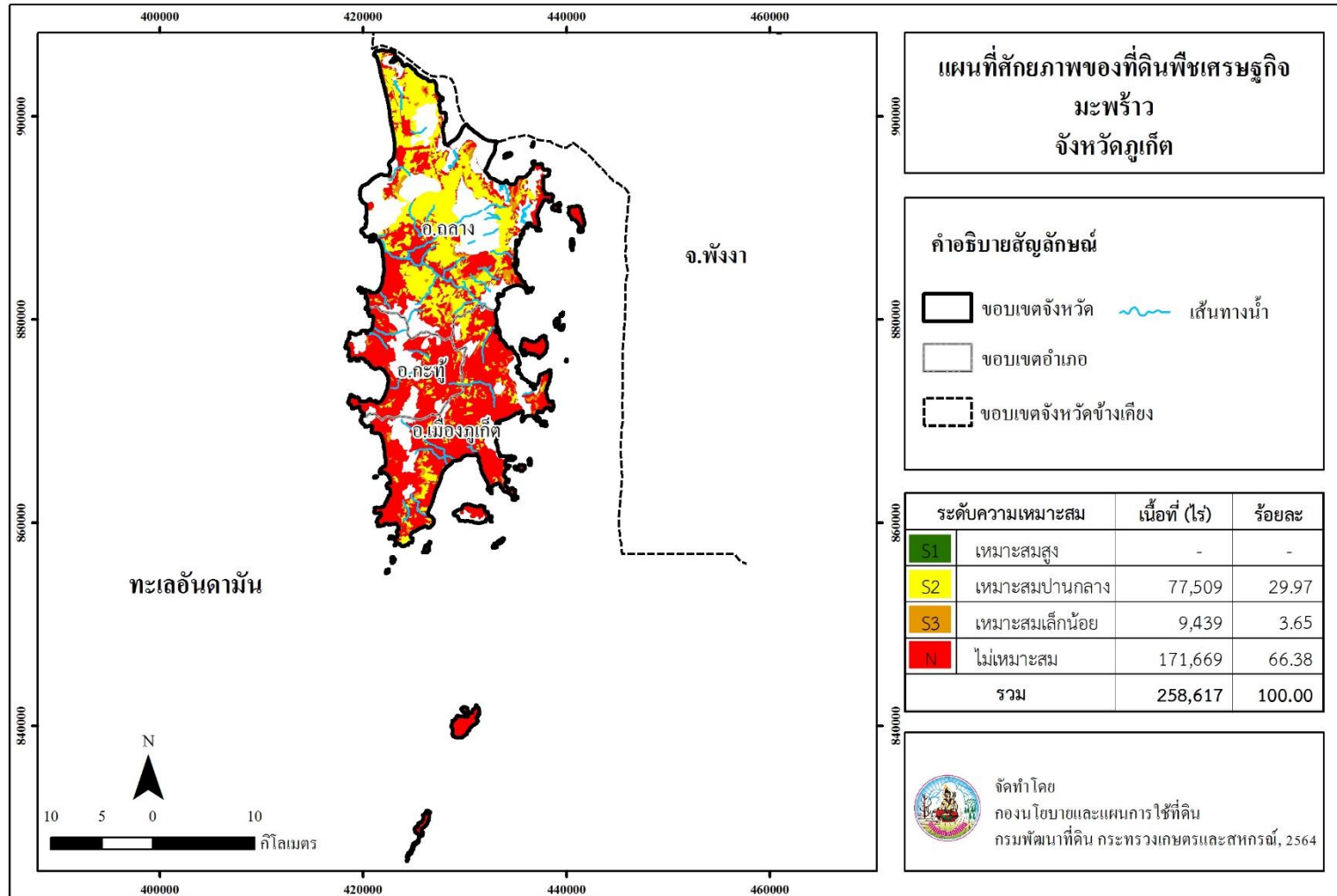
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

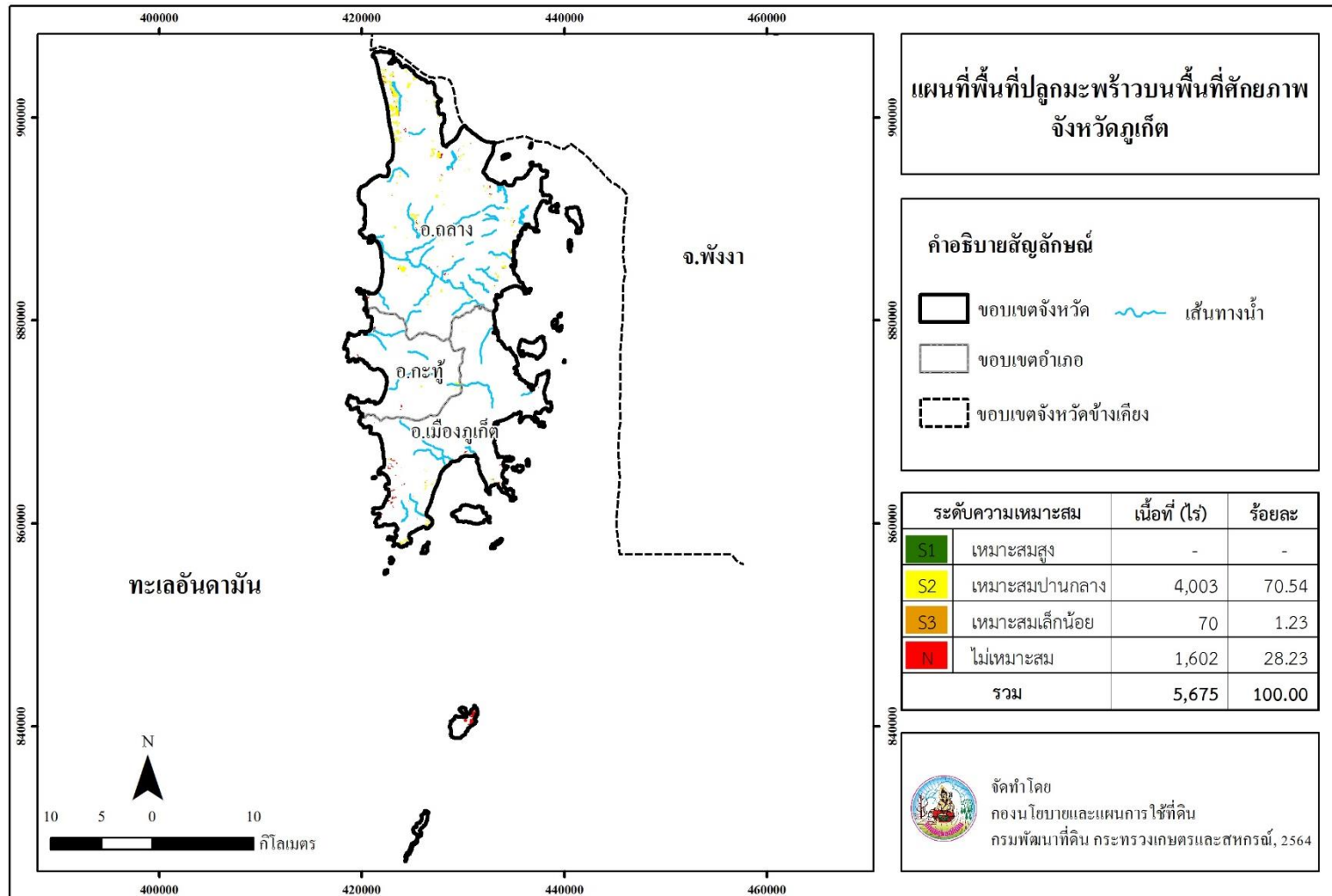
ภาพที่ 6 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดภูเก็ต

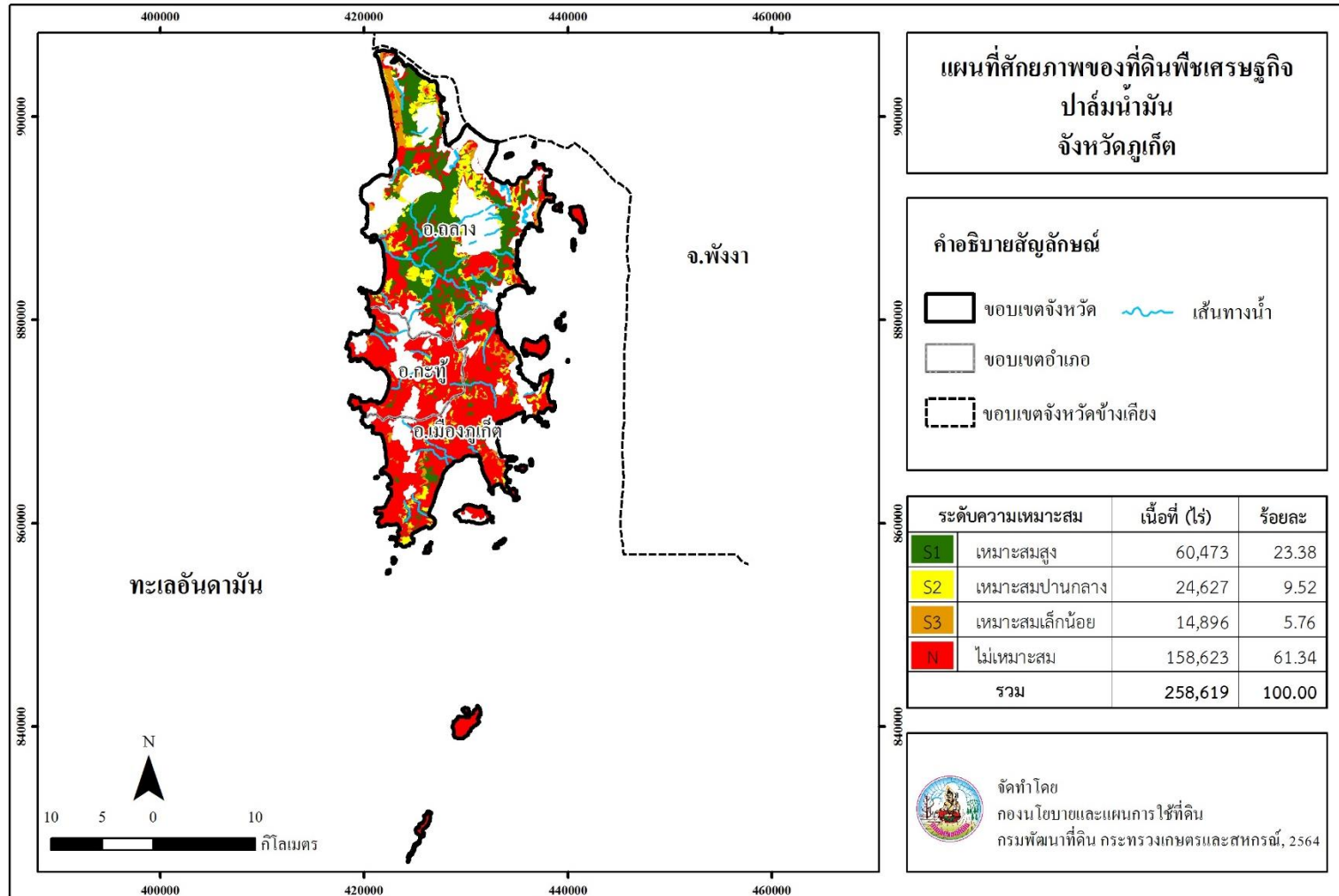
ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดภูเก็ต

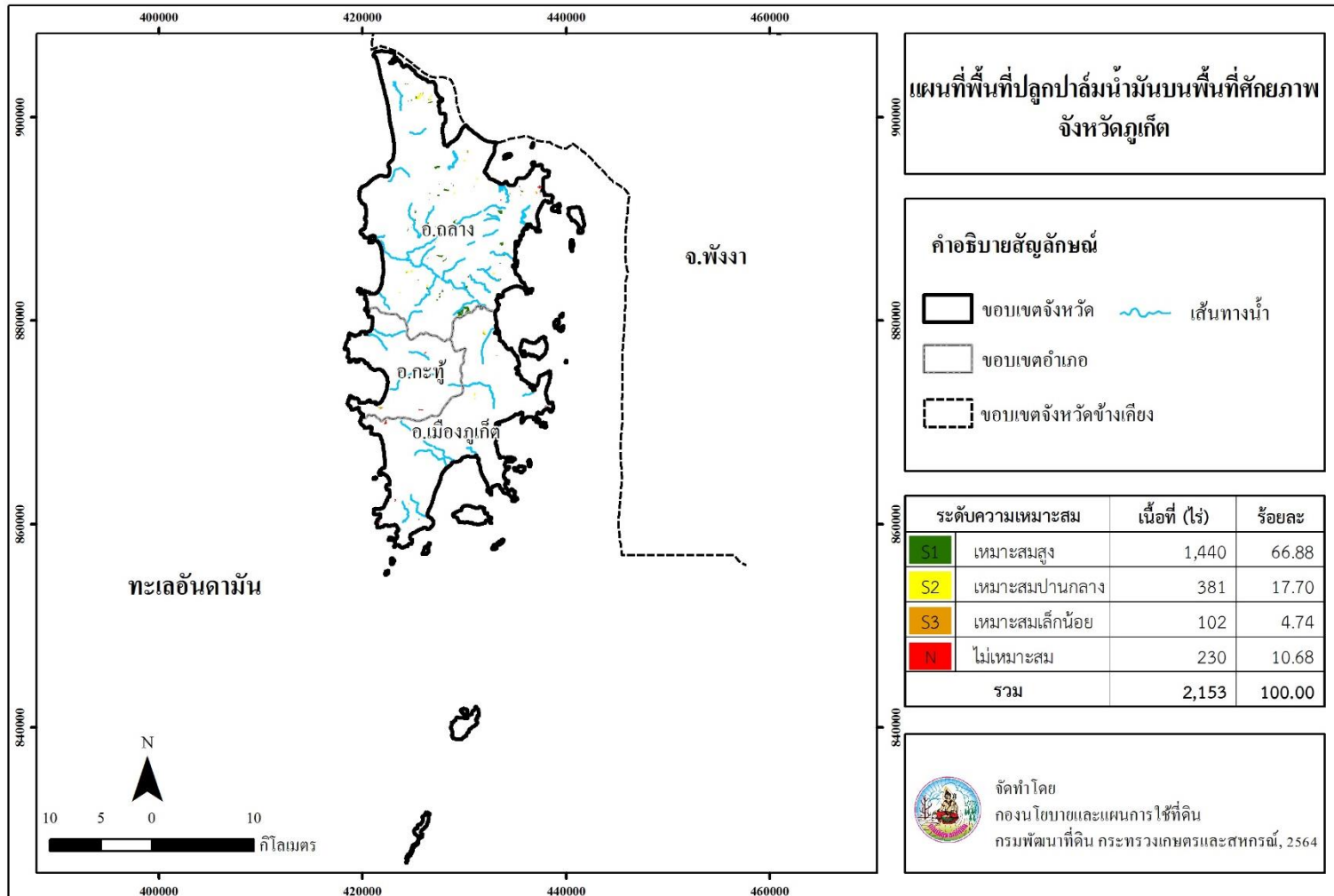
ภาพที่ 8 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมะพร้าว จังหวัดบุรีรัมย์

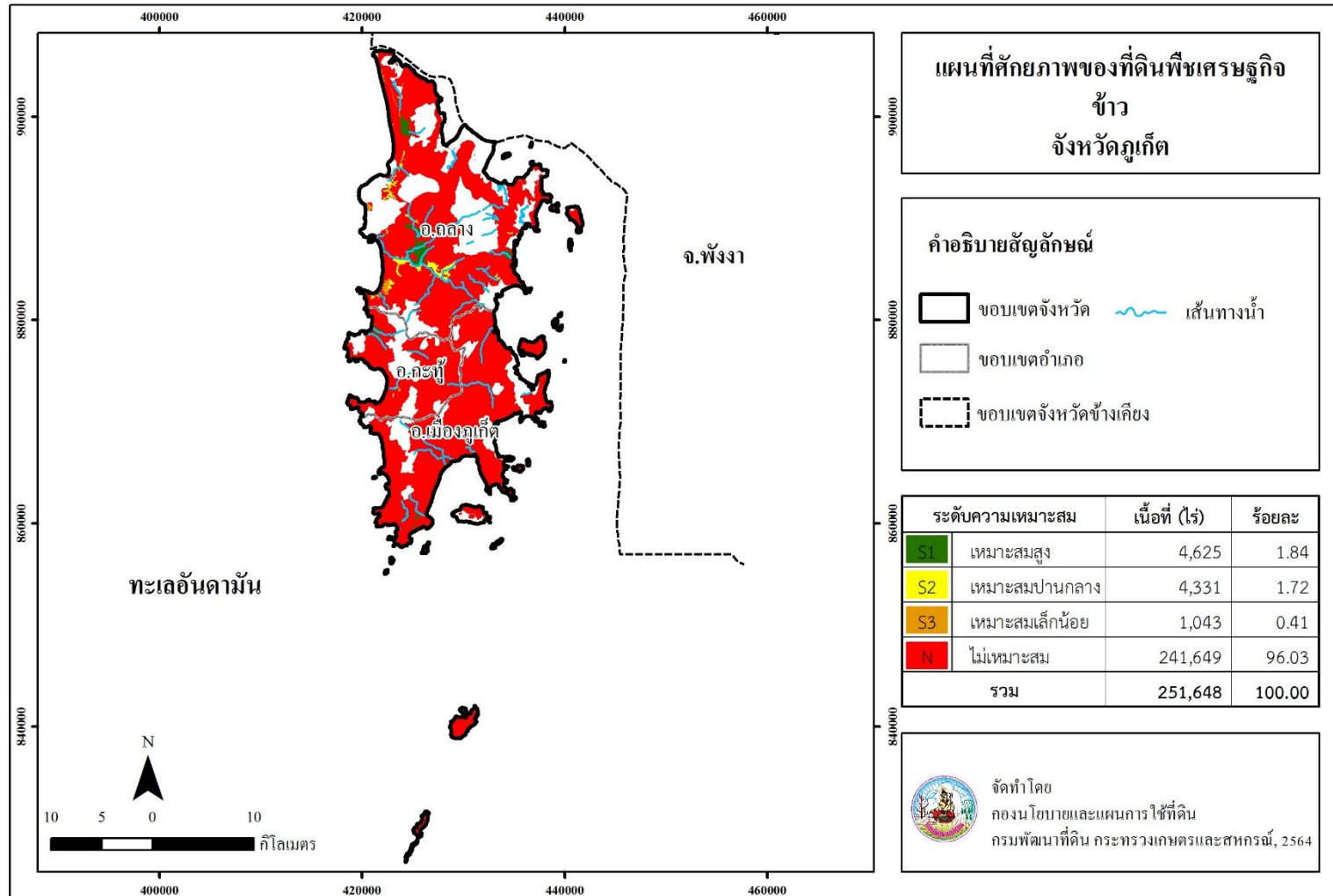
ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกมะพร้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดอุบลราชธานี

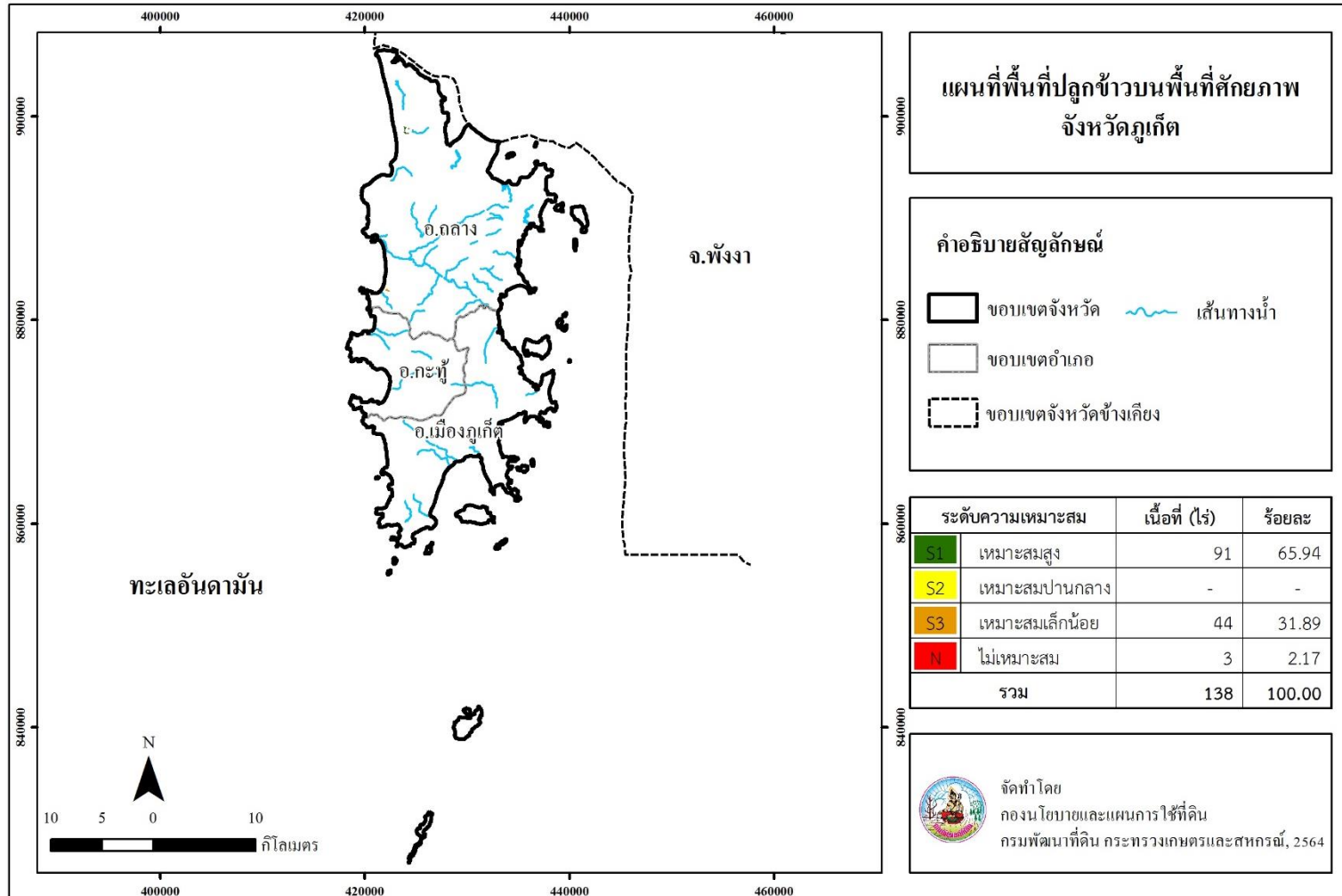
ภาพที่ 10 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจปาล์มน้ำมัน จังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 12 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดภูเก็ต

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดภูเก็ด

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD